
Urška Končan

Kako generacije doživljajo druga drugo

POVZETEK

Svetovno prebivalstvo se naglo stara, to pa postavlja nove izzive tudi na področju razumevanja med generacijami. Članek analizira podatke o medsebojnem doživljanju generacij. Raziskava je pokazala, da pri vseh generacijah prevladuje mnenje, da so se generacije v preteklosti bolje razumele med seboj (najbolj pri starejši generaciji). Anketiranci vseh treh generacij so največji prispevek k sožitju in medsebojnemu razumevanju najpogosteje pripisali srednji generaciji (najpogosteje mlada generacija). Podatki so pokazali tudi, da mlada generacija veliko bolj pozitivno doživlja tretjo generacijo kot tretja mlado. Demografska situacija zahteva, da se naučimo sprejemati vsako življenjsko obdobje in danosti, ki so v njem, ter da ponovno vzpostavimo močnejše medgeneracijske vezi.

Ključne besede: generacije, medgeneracijsko doživljanje, sožitje, razumevanje generacij

AVTORICA: *Urška Končan* je univerzitetna diplomirana sociologinja. Napisala je diplomsko delo *Medgeneracijsko zavezništvo skozi prizmo medsebojnega doživljanja generacij*. Je prostovoljka pri delu z mladimi in starejšimi. Že nekaj let je katehistinja in animatorka, vodi tečaj *Preprečimo padce v starosti* in obiskuje tečaj *usposabljanja za medgeneracijsko druženje s starimi ljudmi*.

ABSTRACT

How do the generations experience each other

World population is rapidly aging, and this poses new challenges for understanding between generations. This paper analyzes data on the mutual experience between generations. The research has shown that past generations understood each other better than today's and that the middle generation has a key role as a bridge for connecting, understanding and harmony between them. The data also showed that the views of the young generation on the third generation are much more positive than the views of the third generation on the young generation. The demographic situation demands that we learn to accept each life stage and its characteristics, and to re-establish stronger ties between generations.

Key words: generations, intergenerational experiencing, coexistence and understanding of generations

AUTHOR: *Urška Končan* graduated in the field of sociology. She wrote a thesis on *Intergenerational alliance through the prism of mutual experience of generations*. She is a volunteer working with young and older people. She is a catechist and animator, leads a group course on fall prevention in old age and attends a training course for intergenerational socializing with the elderly.

1. PREDNOSTI IN OVIRE ZA SOŽITJE MED GENERACIJAMI

Mlada, srednja in tretja generacija sestavljajo nedeljivo družbeno celoto. Da pa bi družba delovala enotno in kot celota, morajo vse tri generacije skupaj sodelovati in kolikor se le da bivati v sožitju. Generacije imajo v današnjih razmerah med seboj malo živih stikov. Pogosto druga druge niti ne poznajo, zato vladajo med njimi predsodki in stereotipna gledanja. Eden od njih je, da stari in mladi ne gredo skupaj. Trstenjak je zelo modro dejal: *»Važno je, da se poznajo in razumejo in da spoštujejo posebnosti, ki jih življenje samo prinaša: pri starih boleče slovo od življenja, pri mladih pa gorečo slovo po življenju«* (Trstenjak, 1991).

Generacije so v zadnjem stoletju dosegle izjemen razvoj znanja na materialno-tehničnem in naravoslovnem področju, medtem pa so pozabile na kakovost osebnega razvoja in sožitja med generacijami. Z daljšanjem povprečne življenjske dobe se spreminjajo deleži posameznih generacij, to pa spreminja odnose med generacijami. Te spremembe postajajo tako obsežne, da je njihove vplive moč čutiti na večini področij družbenega in gospodarskega življenja. Vse več je teženj, da bi generacije obravnavali ločeno z vidika pridobljenih pravic. Neustrezne sistemske rešitve lahko privedejo celo do medgeneracijskih konfliktov. Mnogi sistemi v družbi (npr. pokojninski, zdravstveni, dolgotrajna oskrba) so že postavljeni v novo stvarnost, drugi se s spremenjenimi razmerami šele srečujejo – vsekakor bo v prihodnosti potrebno obsežno in poglobljeno prilagajanje (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2008).

Pogled posamezne generacije je odvisen od tega, kateri generaciji sama pripada. Na odnose pomembno vplivajo osebnostne spremembe posameznika in nasploh spremembe v družbi. Velikokrat pozabljamo, da so medgeneracijski odnosi dvosmerni pojav. Vsak sprejema od drugega in prenaša na drugega. Tu imajo še posebno močan vpliv sorodniki, solidarnost in drugi faktorji, ki predstavljajo medgeneracijske razlike (Hojnik Zupanc, 1989:16).

Sedanje stanje v družbi pa ni ravno naklonjeno spodbujanju medgeneracijskega sožitja. Omenim naj le nekaj sprememb, ki so imele velik vpliv, da smo skozi leta zanemarili to pomembno vrednoto. Prva ovira je zagotovo ta, da so v preteklosti družine živele skupaj in so se tako generacije naučile bivati v sožitju, medtem ko sta danes zaželena individualizem in samozadostnost. Naslednjo socialno oviro ustvarja družba, ki povečuje mladost in hkrati daje občutek, da je staranje nekaj slabega, nekaj, česar se moramo bati. Ljudje pa danes živijo dlje, kot so kadarkoli prej. Naraščajoče število starejših in nenehna sporočila, da je staranje nekaj slabega, lahko vodijo do negativnih misli o starejših ljudeh (Spence, 2007).

Ena od velikih ovir današnjega časa pa je tudi pokojninski sistem. Delovno aktivna generacija (srednja generacija) mora skrbeti za vse, za otroke in za starejše, ki so že upokojeni. Starostne meje med končanim šolanjem in vstopom na trg dela ter donosno zaposlitvijo in upokojitvijo niso več tako jasno definirane kot včasih. Pokojninska blagajna se prazni in vedno težje bo izplačevati vse zahtevane prispevke. To pa povzroča nesoglasja med generacijami, pa naj si bo to do starejših ljudi ali pa do otrok (Blome, 2009).

Za doseganje večjega sožitja bi si morali prizadevati za boljše sodelovanje med generacijami, to pa prinaša izmenjavo izkušenj med njimi in predvsem nabiranje pomembnih izkušenj za mlajšo generacijo. Pomembno mesto v zblizevanju generacij prav gotovo zavzema vmesna generacija, ki tej temi pri vzgoji pogosto namenja premalo pozornosti. Srednja oziroma delovno aktivna generacija večino časa preživi na delovnem mestu in zato tu nastopi

pomembna vloga tretje generacije – skrb za vnuke. Dejstvo, ki ga moramo poudariti pa je, da si starejši s povezovanjem z mlajšimi generacijami zapolnijo svoje življenje. Povezovanje pa je koristno tako za mlajše kot starejše. Taki odnosi ponujajo možnosti, da se oboji naučijo novih veščin; dajo otroku in odraslemu smisel; omilijo strahove, ki jih ima lahko otrok do starejših; pomagajo otrokom razumeti staranje in ga tako kasneje tudi sami lažje sprejmejo; krepijo starejše ljudi in jim dajejo energijo; zmanjšujejo možnost depresije pri starejših; zmanjšujejo osamljenost starejših; zmanjšujejo praznino otrokom, ki nimajo starih staršev; pomagajo ohranjati družinske zgodbe in celotno zgodovino (Spence, 2007).

Otrok, ki nima stikov s starejšo osebo, ne bo mogel izkusiti vseh naštetih dejavnikov. Tu ima glavno vlogo srednja generacija. Majhni otroci razmišljajo zelo konkretno: kar vidijo, to vedo. To pomeni, da če se otrok ne druži s starejšimi ljudmi, jih bo težko razumel. Raziskave kažejo, da prej ko se otrok spozna s starejšimi ljudmi, bolje jih sprejema in zaznava. Otrokov negativno zaznavanje se veča z leti. Pozitivni odnosi v zgodnjih letih lahko zmanjšajo negativne zaznave (Spence, 2007). Če otrok vidi, da se njegov starš vede nespoštljivo do tretje generacije, je velika verjetnost, da bo razvil negativen odnos do starih ljudi. Vendar ko bo ta mlada generacija prešla v srednjo generacijo, se bo lahko ponovil vzorec obnašanja, kot so ga videli pri starših.

Kakovost življenja ljudi bi se zelo dvignila, če bi se generacije spet naučile držati skupaj, in sicer ne le v veselju, ampak tudi v trpljenju. Držati skupaj pa ne pomeni nič drugega kot zavedati se lastne smiselne funkcije znotraj družine in vztrajati, pa naj se zgodi karkoli. Če je eden od družinskih članov majhen, slaboten, bolan ali star, potem je za vse druge člane smiselno, da skrbijo zanj in ga varujejo ter si to med seboj porazdelijo. Stvari, ki psihično najbolj obremenjujejo, in sicer mnogo, mnogo bolj kot katerokoli preteklo izkustvo trpljenja ali neugodnih dejavnikov usode, so spori na medčloveškem področju. In psihična obremenjenost se toliko bolj stopnjuje, kolikor bolj gre za osebe, ki so si blizu. Nihče, pa naj bo še tako čvrst v sebi, ni dorasel stalnim konfliktom s tistimi, ki so mu blizu, še zlasti ne konfliktom z družinskimi člani (Lukas, 1993).

2. DOŽIVLJANJE GENERACIJ V PRETEKLOSTI

Laing, fenomenološki psihiater, je v pojem *doživljanje* vključil doživljanje samega sebe in drugih ljudi. Človek doživlja drugega kot objekt svojega doživljanja, hkrati pa se zaveda, da je tudi sam objekt doživljanja drugega. Odnos med mojim doživljanjem drugega in njegovim doživljanjem mene je medosebni odnos. Ta odnos vključuje na eni strani moje doživljanje lastnega vedenja in vedenja drugega človeka, ter po drugi strani to, kar doživlja drugi človek v zvezi z mojim vedenjem in samim seboj (Musek, 1975: 357).

Včasih so bile generacije povezane v proizvodnji in potrošnji, kar je posledično povečevalo solidarnost in medsebojno odvisnost interesov ter gradilo emotivno-mentalno homogenost. Med seboj so si prenašali proizvodne izkušnje, moralne nazore in spomin na prednike. To je dajalo dominantno vlogo starejšim. Starejši so bili tudi lastniki zemlje in druge lastnine. Mladim je primanjkovalo izkušenj v proizvodnji in družbenem življenju, kar jih je posta-

vljalo v podrejen položaj. Tisto, kar so mladi morali vedeti, ni pisalo v knjigah, ampak se je prenašalo ustno ali pa s prakso. Izkušstvo je bila tista iztočnica, na kateri je temeljil odnos.

V sodobni družbi, polni dinamike in mobilnosti ter zavesti o obstoju drugačnega, pa so se začeli menjati odnosi med generacijami. Obseg sodelovanja mladih za prevzem vloge odraslih je postal vedno manj pomemben, čeprav je prej vzgoja temeljila predvsem na prenosu profesionalnih sposobnosti in vrednot z matere na hčer in z očeta na sina. Razmere so se bistveno spremenile in v proces vzgoje so vstopali tudi drugi agenti socializacije, ki so mlade vključili v globalno družbo. Tako se je že počasi začelo krhati sožitje, saj ni bilo potrebe po takem sodelovanju kot v preteklosti. Tesen stik stare in mlade generacije pa je življenjsko pomemben za dober razvoj prve generacije, prav toliko pa je pomemben tudi za tretjo generacijo. Tovrstne vezi med mlajšo in starejšo generacijo so pomembne in nujne za premagovanje sodobnih tabujev o starosti ter za oblikovanje pozitivnega odnosa mladih do starosti in starostnikov (Terčič, 2006).

Spremembe, ki so se odvile v vseh teh letih, se kažejo tudi v zasebnem življenju in sožitju med generacijami. Včasih je imel glavno besedo oče, danes mlajši vedno bolj pridobivajo na moči. Starši imajo vedno manj potrebe po formalnem izkazovanju avtoritete. Vedno bolj se uveljavljajo oblike refleksivnega pogovora med generacijami in intenzivna kultura pogovora.

Rojstvo vnukov pomeni za stare ljudi priložnost, da znova navežejo tesnejši stik z najmlajšo generacijo, pomemben del odnosa predstavljata pripovedovanje življenjskih zgodb in posredovanje družinskega spomina (Pihlar, 2010).

Družina naj bi imela v preteklosti večji občutek odgovornosti in skrbi za mlajše družinske člane, ostarele člane družine in bolne. Danes pa je ta občutek odgovornosti in dolžnosti precej manjši, tako da so ljudje manj pripravljeni nuditi oporo oziroma pomoč svojim sorodnikom (Finch v Novak, 2004).

Dobri odnosi so potrebni v vsakem življenjskem obdobju, od njih je odvisno dobro počutje posameznika. Raziskave so pokazale, da je za starejše pomembnejša njihova kvaliteta kot kvantiteta, prav tako je odločilnega pomena, da imajo osebe v pozni starosti vsaj eno zaupno osebo (Pihlar, 2010).

Človek mora v vsakem obdobju življenja poskrbeti za intenzivno povezanost vsaj z enim pozitivno usmerjenim človekom iz vsake generacije; z enim mladim, enim srednjih let in enim starejšim. Pri tem je bistveno, da je komunikacija med njimi osebna, redna in da predvsem poudarja pozitivne vsebine (Ramovš, 2003).

3. RAZISKAVE O ODNOSIH MED GENERACIJAMI

V nadaljevanju bom predstavila nekaj raziskav o odnosih med generacijami. Ramovš in Slana (2010) sta v raziskavi *Stališča, potrebe in zmožnosti prebivalcev RS* ugotavljala, da so imeli anketiranci, stari 50 let ali več, največ stikov s srednjo in tretjo generacijo, najmanj pa z mladimi. Pokazalo se je, da je vsaj desetina prebivalstva Slovenije, ki je stara 50 let ali več, zelo ogrožena v medčloveškem sožitju. Če to povežemo z ugotovitvijo, da je za zdrav socialni razvoj v starosti potreben tedensko vsaj en lep stik tudi z mladim človekom, je ogrožena četrtnina starejšega prebivalstva.

Študije kažejo, da mlajši ljudje kljub pogostim stikom s starejšimi poročajo o nezadovoljujočih odnosih z njimi. Starejši ljudje so manj prilagodljivi in velikokrat pretirano govorijo o sebi in svojih težavah, mladi pa to težje poslušajo (McCann, 2005).

Tilli in Vuorela (1994 v Hojnik Zupanc, 1999) sta primerjala vrednote med tremi generacijami na Finskem: med starejšimi Finci, *baby-boom* generacijo in mladimi Finci. *Baby-boom* generacija je bila prva, ki ni preživela vojne in je živela bolj aktivno življenje v obdobju hitre ekonomske rasti in blaginje, zato jo Finci imenujejo tudi prva generacija blaginje (*welfare*). Med njimi sta zelo cenjena delo in prosti čas. Ta generacija je za svojo blaginjo trdo delala, zato tudi ceni delo kot pomembno vrednoto. V primerjavi z njimi starejša generacija kot najpomembnejšo vrednoto ceni le delo, medtem ko mlajša generacija kot najpomembnejši vidik življenjskega stila ocenjuje prosti čas in porabo.

Giles, Noels, Williams, Lim, Ng, Ryan in Somera (2003 v Ramovš in Slana, 2010) so primerjali medgeneracijsko interakcijo študentov s starejšimi sorodniki in nesorodniki v treh ameriških in treh azijskih državah. Rezultati so pokazali, da imajo Američani več interakcij s starejšimi ljudmi kot Azijci. Oboji pa imajo več interakcij s svojimi vrstniki kot s starejšimi ljudmi. V obeh kulturah pa so starejši sorodniki bolj prilagodljivi v komunikaciji z mlajšimi kot starejši nesorodniki.

Raziskava Gilesa idr. (2008 v Ramovš in Slana, 2010) je pokazala, da čeprav mlajši čutijo, da morajo biti spoštljivi, doživljajo starejše sogovornike kot manj prilagodljive od svojih vrstnikov. Starejši se bolj pritožujejo, ne poslušajo in stereotipno zaničujejo mladino.

Državljeni EU se večinoma strinjajo, da se stari in mladi ljudje ne sporazumejo tako lahko pri tem, kaj je najbolje za družbo (temu je pritrnilo 69 % ljudi v državah članicah EU, v Sloveniji pa 59 %). Vsak deveti od desetih Evropejcev meni, da bi v šolah morali vzpodbujati boljše odnose med mladimi in starimi. Prav takšno podporo ima tudi mnenje, da naj bi lokalne oblasti vzpodbujale pobude in združenja za večjo povezanost med mladimi in starimi ljudmi (Hvalič Touzery, 2009).

Tudi slovenska raziskovalna analiza pogovorov mladih prostovoljcev s starimi ljudmi je pokazala na težaven odnos med mlado in tretjo generacijo. Navidezno vitalni starostniki so pogosto aktivni v skupnosti, živahni in komunikativni, vendar pa hkrati delujejo pretežno enostransko propustno iz sebe navzven. Zaverovani so v svoje poglede in vase, zato niso resnično sposobni poslušati drugih in ustvarjati z njimi dialoga. Ti javni monologi s sabo pred drugimi pa so do drugih zelo zahtevni. S takimi starejšimi ljudmi so trajnejši in globlji osebni odnosi skorajda nemogoči za večino mladih ljudi, saj le-ti danes zahtevajo enakovredni prostor v odnosu (Ramovš in Slana, 2010).

Sporočila, ki jih starejši dobivajo od mlajših, pa pomembno vplivajo na njihovo zadovoljstvo z življenjem in na samospoštovanje. Prilagojena in ne pokroviteljska komunikacija z mlajšimi ima pozitivne učinke na psihično blagostanje starejših (Ramovš in Slana, 2010).

4. OPIS RAZISKAVE

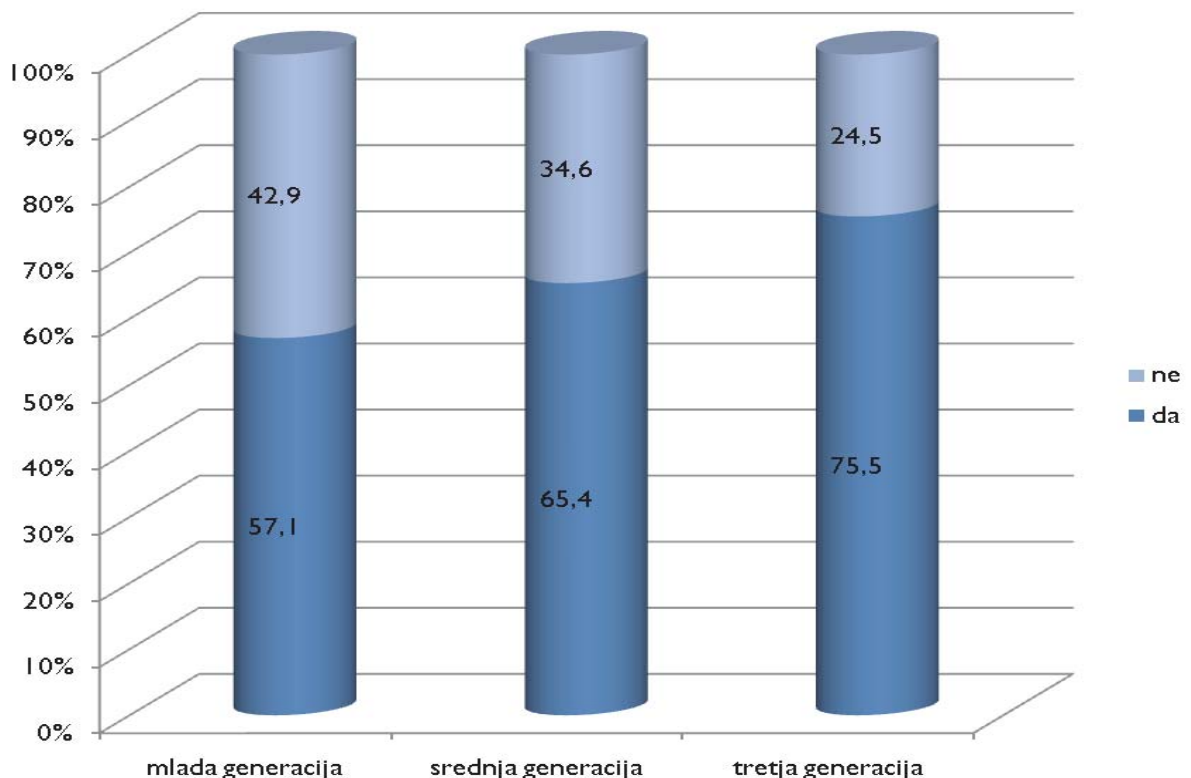
V svojem diplomskem delu z naslovom *Medgeneracijsko zavezništvo skozi prizmo medsebojnega doživljanja generacij* (Končan, 2011) me je zanimalo, kako se generacije doživljajo

med seboj. V tem članku bom predstavila nekatera konkretna spoznanja, in sicer, ali anketiranci menijo, da so se včasih generacije bolje razumele med seboj, katera je tista generacija, ki skrbi za medsebojno sožitje vseh generacij, ter ali mlada generacija bolj pozitivno doživlja starejšo generacijo kot starejša mlado.

Anketo sem opravila na slučajnem vzorcu. Anketirala sem 150 ljudi, iz vsake generacije po 50 predstavnikov. Pri anketiranju je sodelovalo 26 moških in 124 žensk. Najmlajši anketiranec je rojen leta 1993, najstarejši pa leta 1918. Razmejitev med mlado in srednjo generacijo sem naredila glede na povprečno starost prve zaposlitve, med srednjo in tretjo pa glede na povprečno starost upokojitve. Torej, mlada generacija: rojstvo do 30 let, srednja: 31 do 60 let, tretja generacija: 61 in več let. Večina anketiranih v mlajši generaciji je študentov. Predstavniki srednje generacije so večinoma učitelji oz. profesorji, predstavniki starejše generacije pa prebivalci dveh ljubljanskih domov za stare ljudi.

4.1. DOŽIVLJANJE RAZUMEVANJA MED GENERACIJAMI V PRETEKLOSTI IN DANES

V preteklosti so bile generacije navajene živeti skupaj in so bile odvisne druga od druge, zato me je zanimalo, ali se anketirancem zdi, da so se včasih generacije bolje razumele med seboj. Zastavila sem jim preprosto vprašanje, na katerega so lahko odgovorili z da ali ne. Strnjeni podatki o njihovih odgovorih so razvidni v spodnji sliki.

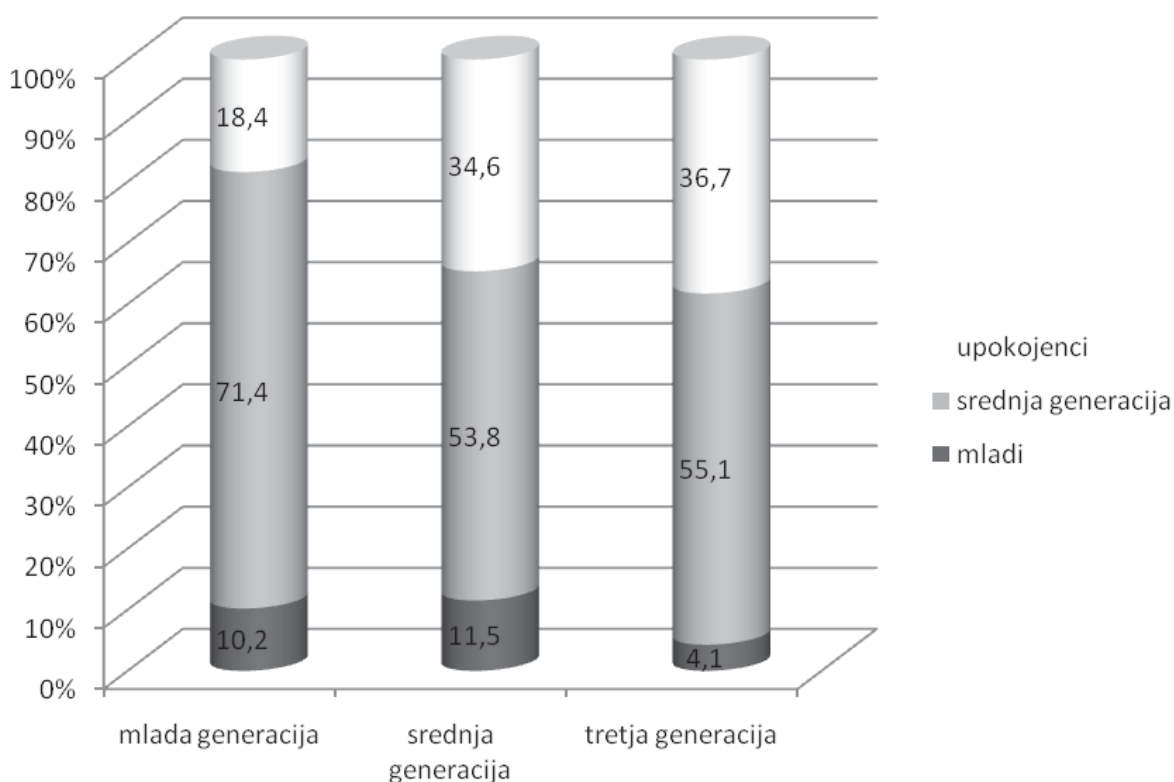

Slika 1: Se vam zdi, da so se včasih generacije bolj razumele med seboj kot danes?

Podatki so pokazali, da se več kot polovica vseh anketiranih strinja s tem, da so bili odnosi v preteklosti boljši. Tretja generacija, ki je sama marsikaj doživela in lahko primerja preteklost z današnjim stanjem v odnosih, je s 75,5 odstotki pritrčila vprašanju. Celotno več kot polovica

mladih (57,1 %) meni, da so bili včasih boljši odnosi. V zadnjih desetletjih so se spremenile vrednote, ki jih vsaka od generacij najbolj ceni, to pa je prispevalo tudi k temu, da je danes večji razkol med njimi. Poleg tega lahko rezultate povežemo z že prej omenjeno raziskavo, kjer so Evropejci izrazili mnenje, da bi morali v šolah in lokalnih skupnostih bolj spodbujati lepše odnose med mladimi in starejšimi.

4.2. DOŽIVLJANJE PRISPEVKA GENERACIJ K MEDGENERACIJSKEMU SOŽITJU

Slika 2: Katera od generacij največ prispeva k sožitju in medsebojnemu razumevanju?

Vse tri generacije so izbrale možnost, da je srednja generacija tista, ki največ prispeva k sožitju in medsebojnemu razumevanju med generacijami. Anketirani mladi s kar 71,4 %, srednja generacija s 53,8 % in tretja generacija s 55,1 %. Rezultati niti niso presenetljivi, saj je srednja generacija nekakšen most med mlado in tretjo generacijo. Njen odnos do drugih dveh je tudi naložba za njeno kakovostno staranje – kakor bo srednja generacija obravnavala tretjo, takšen vzorec doživljanja bo tudi leta pozneje, ko bo mlada prešla v srednjo in srednja v starejšo, sama prejela.

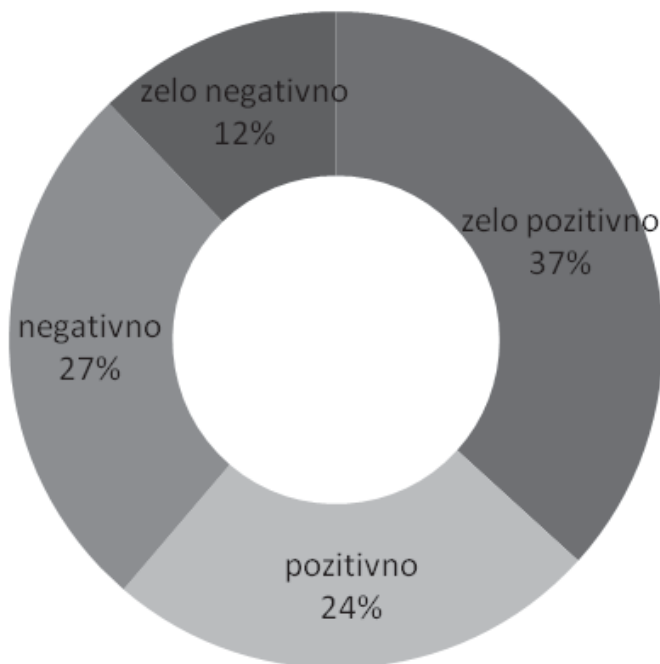
4.3. SOŽITJE MED MLADO IN SREDNJO GENERACIJO

Ko toliko poudarjamo, da se družba stara, pozabljamo, da staranje ni nekaj slabega. Preprosto pomeni, da ljudje živimo dlje, kot so nekoč. To je dobro, saj (lahko) prispeva k blaginji in kakovosti življenja. Vendar brez kakovostnega staranja in sožitja vseh generacij, tega nikakor ni mogoče doseči. Ljudje različnih starosti se morajo naučiti sobivati v isti skupnosti in to tako, da je za vse koristno.

Ob vrnitvi na znani stavek, da mladi in stari ne gremo skupaj, se je pojavilo vprašanje, kako mladi doživljajo starejše ljudi in obratno. Ustavimo se najprej pri tem, kako mlada generacija doživlja starejšo. Navajam nekaj lastnosti, ki so jih mladi navedli o starejših.

Pozitivne: pomoč otrokom in vnukom, poznavanje življenja, izkušnje, modrost, dobrosrčnost, koristnost, prosti čas, delavnost, dajanje nasvetov, prebujanje vere in upanja ...
Negativne: jamranje, dolgčas, osamljenost, bolezen, zagrenjenost, neaktivnost, nemobilnost, monotonost, vdanost v življenje, slab ekonomski status, ukazovanje ...

Ko pogledamo ali prevlada pozitivno ali negativno doživljanje mladih o tretji generaciji, je slika pozitivna. Kar 61 % mladih doživlja starejše (zelo) pozitivno in le 39 % (zelo) negativno.

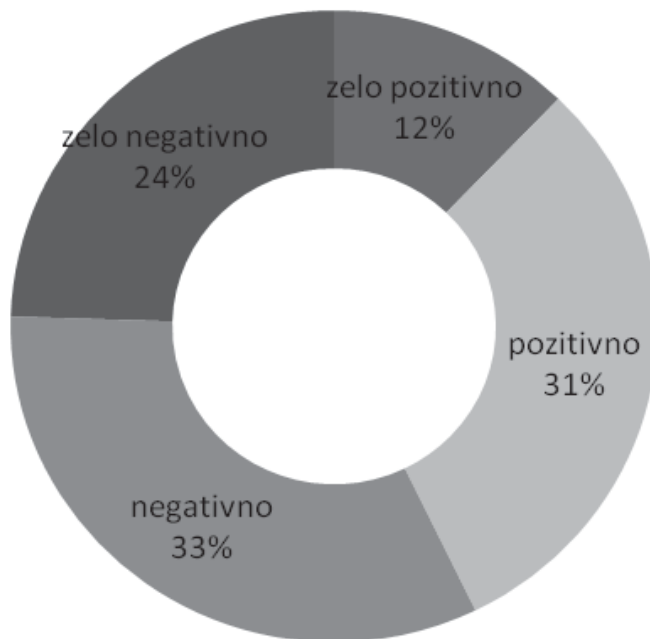
Slika 3: Kako anketirani mladi doživljajo tretjo generacijo (N=100)

Poglejmo sedaj še, kakšne konkretne pozitivne in negativne lastnosti je tretja generacija pripisala mladi generaciji.

Pozitivne: skrb za izobrazbo, vedoželjnost, odprtost, ustvarjalnost, iznajdljivost, spontanost, samozavest, optimizem, sami svoji gospodarji, ustvarjanje družine ...

Negativne: brezskrbnost, razvajenost, netolerantnost, agresivnost, uživaštvo, egocentričnost, želja po hitrem zaslužku, prevelika naravnost na internet ...

Tu pa je slika obratna. Tretja generacija namreč bolj negativno doživlja mlado generacijo kot mladi starejšo. Kar 57 % tretje generacije mlade doživlja (zelo) negativno in 43 % (zelo) pozitivno.

Slika 4: Kako anketirana tretja generacija doživlja mlado generacijo (N=100)

Rezultati niso presenetljivi, če jih primerjamo s podobnimi raziskavami iz prejšnjega poglavja, da so nekateri starejši enostranski sogovorniki in to potem vpliva tudi na njihov odnos dojemanja mladih. Primerjajo preteklost s sedanostjo in vidijo, kaj vse se je spremenilo, koliko vsega je danes mladim na voljo, hkrati pa jim ne znajo prisluhniti. Mladi starejše doživljajo bolj pozitivno, saj vidijo njihovo pomoč družinam, vedo, da so že marsikaj preživeli in pretrpeli v življenju, ter se jih tako lažje potrudijo poslušati.

5. SKLEPNA SPOZNANJA

Mlada generacija bolj pozitivno doživlja tretjo generacijo kot obratno. Očitno v njih še tli zaupanje v modrost in življenjske izkušnje, ki jih ima tretja generacija, ter tudi ogrožen socialni status, ko mnogi komaj preživijo z nizkimi pokojninami. Na drugi strani pa imamo tretjo generacijo, ki mlade doživlja precej drugače. Bolj se jim zdijo razvajeni, preveč imajo vsega in ne znajo ceniti stvari. Sami so v življenju izkusili pomanjkanje, revščino, delo, večina tudi vojno in morda od tu izhaja nekakšna zamera, da mladi danes tako lahkotno in samoumevno jemljejo stvari.

Raziskava v diplomskem delu je pokazala, da so anketiranci mnenja, da so se včasih generacije bolje razumele med seboj in da ima največjo vlogo pri sožitju srednja generacija. Način življenja, vrednote in zahteve po izobraženosti so se v zadnjih desetletjih zelo spremenile. Z leti se je to tako stopnjevalo, da znanje tretje generacije danes ne pomeni skoraj nič, saj se že otroci v osnovni šoli učijo o stvareh, za katere tretja generacija verjetno še slišala ni. Poudariti pa želim, da ima starostnik neprecenljiv dar, ki se ga ne da naučiti iz nobene knjige. Ima modrost, ki pride z leti izkušenj. To je neprecenljiv dar, ki ga lahko tretja generacija posreduje srednji in mladi generaciji.

Vsako življenjsko obdobje je lepo, če ga znamo ceniti in najti v njem smisel. Dejstvo je, da ne moremo živeti drug brez drugega, zato je pomembno, da se za medsebojne odnose tudi trudimo. Vedno in povsod. In ko se bomo naučili gledati na ljudi vseh generacij pozitivno in spoštljivo, za to ne bomo porabili več veliko truda. Veselje zahteva veliko manj energije, kot če se človek jezi in prepira.

Naučiti se moramo ponovno stopiti skupaj, si pomagati in se sprejemati v vsej različnosti, ki jo vsako življenjsko obdobje prinese. Če se bomo generacije potrudile razumeti druga drugo in sodelovati skupaj, potem nobena ovira ne bo prehuda, da ne bi živeli v lepem medsebojnem sožitju.

LITERATURA

- Blome Agnes, Wolfgang Keck in Jens Alber (2009). *Family and the welfare state in Europe: intergenerational relations in ageing societies*. Cheltenham (UK), Northampton (MA): E. Elgar.
- Hojnik Zupanc Ida (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.
- Hvalič Touzery Simona (2009). Medgeneracijska solidarnost v Evropi. V: *Kakovostna starost*, letnik 12, št. 3, str. 53–58.
- Končan Urška (2011). *Medgeneracijsko zavezništvo skozi prizmo medsebojnega doživljanja generacij*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lukas Elisabeth (1993). *Družina in smisel*. Celje: Mohorjeva družba.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2008). *Konferenca Medgeneracijska solidarnost za družbe sožitja in socialne povezanosti*. Brdo, 27.–29. april 2008.
- McCann Robert M., Dailey Rene, Giles Howard in Ota Hiroshi (2005). Beliefs about intergenerational communication across the lifespan: Middle age and the roles of age stereotyping and respect norms. V: *Communication Studies*, letnik 56, št. 4, str. 293–311.
- Musek Janek (1975). *Teorije osebnosti*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Novak Mojca (2004). *Omrežje socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Inštitut republike Slovenije za socialno varstvo.
- Pihlar Tanja (2010). Socialni odnosi v starosti. V: *Kakovostna starost*, letnik 13, št. 2, str. 58–61.
- Ramovš Jože in Slana Mojca (2010). Komuniciranje med generacijami. V: *Kakovostna starost*, letnik 13, št. 3, str. 16–25.
- Ramovš Jože (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Spence Lynda in Radunovich Heidi Liss (2007). *Developing intergenerational relationships*. Univeristy of Florida: IFAS Extension.
- Terčič Mateja (2006). *Vzgoja za smisel življenja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Trstenjak Anton (1991). *Med ljudmi*. Celje: Mohorjeva družba.

Kontaktne informacije:

Urška Končan

e-naslov: ursa.koncan@gmail.com